

BAXIŞ BUCAĞI

Pərdəarxası xəyanət və cinayətlər

...Düz 36 il öncə törədilmiş Sumqayıt hadisələri ilk vaxtlar azərbaycanlıların öz qonşularına heç nədən “divan tutması” təəssüratı yaradıb, dünya ictimaiyyətini xalqımıza qarşı qəzəbləndirsə də, çox keçmədən iğtişaların qurama olduğu aşkara çıxdı. Həm zərərçəkmiş erməni sakinlərinin və şahidlərin ifadələri, həm də təzib-edilməz istintaq materialları ilə sübuta yetirildi ki, olaylar məhz “KQB” adlanan qurumun – SSRİ Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsinin ssenarisi əsasında Ermənistanın və erməni millətçilərinin maraqlarına və planlarına uyğun hazırlanaraq bilərəkdən törədildiyi məlum oldu.

Elə buradaca qeyd edək ki, ulu öndər Heydər Əliyevin 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıdıandan sonra bir sıra məsələlərlə yanaşı, Sumqayıt hadisələrinə də aydınlıq gətirilib, qanlı aksiyaların səbəbləri ətraflı araşdırılıb və əsl həqiqət ortaya qoyulub.

Artıq gün kimi aydındır ki, 1988-ci il soyuq fevral günlərində həyata keçirilən həmin ssenari ermənilərlə azərbaycanlıların birlikdə yaşamasının qətiyyətinə mümkün olmadığını göstərməyə və Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətini Azərbaycanın tərkibindən çıxarıb Ermənistanla birləşdirmək niyyətinə xidmət edib. Özü də Ermənistan xüsusi xidməti və erməni millətçilərinin nümayəndələri bu hadisələrin bilavasitə fəal “oyunçu”ları olublar.

Mövzuya dönə-dönə qayıtmağımıza səbəb isə budur ki, nankor qonşularımız hələ də yerli-yersiz Sumqayıtda haylara qarşı qətlamlar törədildiyi barədə əsassız iddialar səsləndirirlər. Olayların hər ildönümündə ən azı Ermənistanın Xarici İşlər Nazirliyi (XİN) səviyyəsində saxta bəyanatlar verilir və ölkəmizə qarşı tamamilə əsassız iddialar irəli sürülərək, tarixi faktlar təhrif edilir və saxtalaşdırılır. Elə 2 gün öncə də Ermənistan XİN eyni “hava”-ni çalmaqla, özlərinin zorakılıq əməllərini, Ermənistan ərazisində yaşayan azərbaycanlı əhəlinin kütləvi qovulmasını, Azərbaycan xalqına qarşı terroru, etnik zəmində təxribatları və hərbi gücdən istifadəni ört-basdır etmək cəhdində bulunub. Azərbaycan XİN-in mətbuat katibi Ayxan Hacızadənin mövzu ilə bağlı şərhində bu barədə bildirilir: “Sumqayıtda etnik zəmində törədilən iğtişaz SSRİ və Ermənistan rəhbərliyinin, erməni şovinist ideoloqların, ekstremist təşkilatların əvvəlcədən düşünülmüş və planlaşdırılmış məqsədyönlü təxribatlarının tərkib hissəsi idi. Həmin qeyd edək ki, SSRİ Baş Prokurorluğu tərəfindən baş vermiş hadisə ilə bağlı cinayət işi açıldığı, nəticədə iğtişazların icraçıları və əlbir olan şəxslər, həmçinin ümumi sayı 32 nəfərdən ibarət qurbanların müəyyən edildiyi hər kəsə məlumdur. Hadisənin qurbanları arasında 6 nəfər azərbaycanlılığının olması bu iğtişazların azərbaycanlı əhəli tərəfindən həyata keçirilmədiyini sübut edir. Ermənistan XİN-in diqqətinə çatdırırıq ki, hadisələrin səbəbkarı, yürütsə başçılıq edən, şəxsən 6 nəfəri öldürən və erməni millətindən olan 3 qadına təcavüz edən şəxs milliyyətə erməni olan Eduard Qriqoryan olub və onun barəsində Sumqayıtda yaşayan ermənilərin çoxsaylı şahid ifadələri toplanıb. Məhkəmənin qərarı ilə 12 il azadlıqdan məhrum edilən E.Qriqoryan cəzasını çəkmək üçün Ermənistanla köçürülməyə və daha sonradan azadlığa buraxılıb”.

Qarşı tərəfin haqqında bar-bar bağırdığı “erməni qırğını” bundan mənfur qonşularımızın millətimize qarşı məkrli ideoloji təbliğatda silah kimi istifadə etmək cəhdindən başqa bir şey deyil. Birmənalı şəkildə sübut olunub ki, Sumqayıt hadisələrini qızışdıran və qətləri törədən ermənilər özləri olublar. Məlum ssenarinin eyni zamanda Mixail Qorbaçov tərəfindən keçmiş SSRİ-nin dağılmasına təkan verəcək vasitələrdən biri kimi düşünülməsi qənaəti də güclüdür. Xatırlayırıq ki, hələ olaylardan bir neçə ay əvvəl Fransa Erməni İnstitutunun və Erməni Veteranları Assosiasiyasının təşkil etdiyi qəbulda Qorbaçovun iqtisadi məsələlər üzrə müşaviri, akademik Abel Aqanbekyan demişdi: “Mən istərdim ki, respublikanın şir-

Beləliklə, hələ də Moskvaya, Kremlin qanunlarına inamını itirməyən azərbaycanlılar çaşqın halda nəyi isə gözlədikləri bir vaxtda “Böyük Ermənistan” ideoloqları məqsədyönlü planlarının növbəti səhifəsini həyata keçirirdilər. Hadisələrin davamını çox gözləmək lazım gəlmədi. Xüsusi tapşırıqlarla Sumqayıta gələn, şərti adı “Nalyotçik” olan qrupun üzvləri – 100-dən çox saqqalı və qara gödəkçəli erməni ekstremisti əhəli arasında qızışdırıcı iş aparmağa başladı. Onlar şəhərin “Dalğa” və “Sumqayıt” mehmanxanalarında gecələyirdilər. Gündüzlər şəhərin müxtəlif yerlərində adamları başlarına toplayaraq, özlərini Ermənistandan qaçmış soydaşlarımız kimi qələmə verir, hayların zülmündən danı-

Sumqayıt hadisələri erməni separatizminin ilk gizlin ssenarisi idi

mal-qəribində yerləşən Qarabağ Ermənistanın olsun, o, Azərbaycana nisbətən Ermənistan daha çox bağlıdır. Mən bu istiqamətdə bir təklif irəli sürmüşəm. Ümidvaram ki, yenidənqurma, demokratiya şəraitində həmin problem öz həllini tapacaqdır”. Həmin çıxış 1987-ci ilin noyabrında Parisdə nəşr olunan “Humanite” qəzetində dərc ediləndən dərhal sonra qəzəblənən Azərbaycanı etiraz dalğası, ruhlanan Ermənistanı isə milli ədavət və türkləri deportasiya meylləri bürümüşdü.

O zaman bədnam “Qarabağ Komitəsi” və separatçı “Krunk” cəmiyyəti tezliklə açıq fəaliyyətə başladılar. Azğın qonşular ulu dədə-baba yurdları olan Ermənistanda yaşayan soydaşlarımıza hədə-qorxu gəlir, onları təhqir edir, əmlaklarını əllərindən alır, işgəncələr verirdilər. 1988-ci il fevralın 22-də Əsgəranda iki ağdamlı gənc düşmən gülləsinin qurbanı oldu: ilk qan töküldü. Məsis və Qafan rayonlarında vəziyyət daha da gərginləşdi, ilk qaçqın axını Azərbaycana üz tutdu. Fevralın 26-da qatı millətçi şair Silva Kaputikyan televiziya ilə erməni xalqına müraciət etdi, Qorbaçovun onları dəstəklədiyini və onun Qarabağla bağlı tarixi “ədalətsizliyi” aradan qaldıracağını söylədi.

şirdilər. Araqızıdıranlar hələ yetkinləşməmiş gəncləri inandırıb cürbəcür şüarlarla meydana topladılar. “Paşa” ləqəbli Sumqayıt ermənisi, keçmiş məhbus Eduard Qriqoryanın təhriki ilə mitinqlər başlandı və Sumqayıtda yaşayan erməniləri öldürmək çağırışları eşidildi. Şəhərin başbilənləri əhəlini şayiələrə uymamağa, təmkinli olmağa çağırırsa da, artıq gec idi. Tezliklə qanunazidd hərəkətlər baş alıb getdi.

Fevralın 28–29-da “gözləri qızmış” dəstə emosiyalara uyğun gənclərin kortəbii axını ilə faciəli hadisələrə yol açaraq aradan çıxdı. İki gündə 50-dən artıq mədəni-məişət obyektinə dağıdıldı, 40-dan çox avtomaşın sıradan çıxarıldı, 200-dən artıq mənzil talan edildi, 400-dən çox adam bədən xəsarəti aldı. Hadisələrdən bir müddət öncə Xankəndinə gtedərək, koçarıyanlardan, sarkisyanlardan, manuçarov və dədəmyanlardan “təlimat” almış “Paşa” rolunun öhdəsindən, beləcə, zıraqılıqla gəldi. Nəticədə qondarma hadisələrə görə 100-ə yaxın adam şübhəli şəxs qismində saxlanıldı, 500 nəfər həbs olundu, 94 nəfər mühakimə edildi. Dəstə başçısı Eduard Qriqoryana 12 il, dəstə üzvü Taleh İsmayılova isə 15 il həbs cəzası verildi. Əhməd Əhmədov erməni lobbisinin hay-kü-

liq Qarabağ iddialarının dalğasında törədilmiş Sumqayıt hadisələri bu gün də elə onların xislətinə uyğun şəkildə millətimize qarşı aparılan məkrli ideoloji təbliğatda silah kimi istifadə edilir. Əsl günahkarların məhz ermənilərin özlərinin olduğu sübuta yetirilsə də, onlar həmin hadisələri “zavallı” xalqa qarşı daha bir qondarma “genosid” – soyqırımı aktı kimi qabartmaqda davam edirlər. Amma ataların bir sözü var ki, haqq nazilsə də, üzülməz. Zaman Sumqayıt olaylarının müəyyən detallarını unudursa da, təxribatın əsl mahiyyəti, törədilmə şəraiti, bir sözlə, səbəb və nəticələri dəyişməz olaraq qalır.

Bir neçə il əvvəl o da məlum olub ki, “KQB”nin erməni millətçiləri ilə birgə Azərbaycanı qarşı həyata keçirdiyi Sumqayıt hadisələrinin icraçılarından birinin – erməni Eduard Qriqoryan sağdır və Moskva vilayətinin Sergiyev Posad şəhərində “Qarik” adı ilə dəmə-dəstgah içində yaşayır (sosial şəbəkələrdən sevgilisi ilə şəkli də tapılıb). Onun “uğur”unun bir səbəbi də Azərbaycan dilini səlis bilməsi olub, bu səbəbdən də ətrafına hazırlıqlı təxribatçı dəstə toplayayanda heç bir şübhə yaratmayıb. Qriqoryana kiminləsə görüşmək, müsahibə vermək, həqiqəti söyləmək qəti qadağan edilib.

O zaman istintaq üçün Sumqayıta göndərilmiş Moskva emissarları da günahları bir qrup xuliqanın üzərinə yığaraq, “tapşırığı” layiqincə yerinə yetirdikləri üçün vəzifələrində və rütbələrində yüksəldiləblər. Bu barədə də konkret faktlar yox deyil.

Əgər bugünkü Ermənistan rəhbərliyi bu qədər həqiqətpərəstdirsə, nə üçün İrəvandakı arxivlərin açılmasına imkan vermir? Siyasətdə özünü “doğrucul” və demokrat kimi qələmə verən Nikol Paşinyan ağzı köpüklənə-köpüklənə xalqımıza və dövlətimizə qarşı iftiralar yağdırmaqda olsa, nə üçün bədnam millətçilərinə və dünyaya əsl həqiqəti söyləmir? Çünki arxivlər açılarsa, bütün həqiqətlər üzə çıxacaq, həm Ermənistan, həm də dünya ictimaiyyəti baş verən hadisələr haqqında bir daha əsl həqiqətləri öyrənəcəklər. Qondarma “erməni soyqırımı” məsələsində olduğu kimi, Sumqayıt hadisələrində də həqiqətlərin tam üzə çıxması həm onlara qətiyyətin sərf etmir, həm də bu “cəsarət” Paşinyanın hakimiyyətdən kənarlaşdırılmasını sürətləndirir.

Görünən budur ki, Qarabağ münaqişəsinin kökləri dərin və çoxşaxəlidir. Sumqayıt hadisələri də ermənilərin Azərbaycana qarşı zaman-zaman həyata keçirdikləri mənfur il-haqçılıq niyyətlərinin tərkib hissəsi olub.